

REFORMASI HURUF KANJI MEIJI MEMPERCEPATKAN PROSES PEMBINAAN KETAMADUNAN TINGGI NEGARA JEPUN

*(THE MEIJI REFORMATION OF KANJI CHARACTERS
ACCELERATE THE PROCESS OF BUILDING JAPAN'S HIGH
CIVILIZATION)*

Jaafar Bin Jambi¹ dan Norliah Abdullah²

¹Ambang Asuhan Jepun, PASUM, jaafar@um.edu.my

²Fakulti Sastera Dan Sains Sosial,UM, abdullahnorliah@gmail.com

ABSTRAK

Pemulihan Meiji telah memperlihatkan proses modenisasi yang menyeluruh dilakukan oleh kerajaan Jepun. Bersesuaian dengan slogannya “Memperkayakan Negara dan Memperkuatkan Tentera” (富国強兵), Jepun telah melakukan proses modenisasi dalam bidang ketenteraan dan ekonomi melalui aktiviti pembelajaran daripada Barat. Namun demikian aktiviti pembelajaran teknologi Barat telah dijalankan dengan menggunakan bahasa ibunda mereka sendiri. Bahasa Jepun telah dimertabatkan sebagai bahasa rasmi dalam semua urusan kerajaan dan swasta serta aktiviti kehidupan seharian masyarakat.

Reformasi Huruf Kanji adalah di antara tindakan positif yang diambil oleh kerajaan Meiji demi untuk memajukan negara melalui pembangunan bahasa Jepun. Penggunaan huruf kanji yang tiada penyelarasan dan had telah menyebabkan kekeliruan dan ketidak fahaman dalam kalangan masyarakat. Reformasi ini bukan sahaja memodenkan bahasa Jepun tetapi telah memudahkan proses pembelajaran dan pengajaran dalam sistem pendidikan. Aktiviti penterjemahan dan pencetakan hasil-hasil tersohor daripada Barat juga dapat dilakukan dengan banyak dan mudah. Dengan demikian informasi dan ilmu pengetahuan yang berkualiti daripada luar dapat dicapai oleh semua dalam kalangan masyarakat Jepun.

Kata Kunci: kerajaan Meiji, reformasi, huruf kanji, penterjemahan, penerbitan

ABSTRACT

The Meiji Restoration has witnessed a total process of modernization done by the government. In accordance with the slogan of the Meiji government “Enriching the Country and Strengthen the Army” (富国強兵), Japan modernized their army and their economic sector through the process of learning from the West. But the process of learning of the Western technologies has been done with the usage of their own language. The Japanese language has been recognized as the national language in all government and private sector affairs and everyday public life activities.

The Reformation of the Kanji Characters is one of the positive undertakings taken by the Meiji government aimed to modernize the country through the development of the Japanese language. The usage of uncoordinated and unlimited kanji caused confusion and misunderstanding among the public. The reformation the Kanji character not only modernized the Japanese language but also made the process of learning dan teaching in the education system became easier. The activities of translations and publications of famous Western works also could be done with ease and in larger quantity. Therefore information and quality knowledge from outside could be acquired by all of the Japanese community.

Keywords: Meiji government, reformation, kanji character, translation, publication

PENGENALAN

Semasa Zaman Modenisasi Meiji, bahasa asing seperti bahasa Inggeris, bahasa Belanda, dan bahasa Jerman adalah di antara bahasa-bahasa dunia yang dipelajari dengan meluas di negara Jepun. Tujuan mempelajari bahasa asing adalah untuk mempelajari teknologi yang

ada tertulis di dalam bahasa-bahasa tersebut. Di antara individu yang berpeluang untuk memahirkan bahasa-bahasa asing tersebut adalah penterjemah, diplomat, pegawai kementerian luar dan para akademik yang mempunyai tugas-tugas khas semasa berhubung dengan negara-negara asing yang berkenaan. Namun pada keseluruhannya rakyat biasa mendapati bahawa bahasa asing seolah-olah tidak menjadi keperluan dan tiada kepentingan kepada mereka. Kesannya kebanyakan orang Jepun menghadapi masalah ketika berkomunikasi dengan orang luar. Ditambah pula sistem pendidikan Jepun tidak menekankan pelajaran bahasa asing dalam silibus mereka. Mata pelajaran bahasa asing hanya diperkenalkan kepada pelajar semasa di sekolah menengah rendah. Ini bermakna sepanjang berada di sekolah rendah, kanak-kanak Jepun tidak langsung didedahkan dengan bahasa asing. Ini adalah kerana mereka mahu memberikan penekanan terhadap sistem bahasa dan tulisan mereka. Ini merupakan sebab utama Jepun dapat meneruskan keunikan budaya tersendiri yang membezakannya dengan dunia luar (Najmul Sabiq Khan, 1993:140). Di atas sebab semangat patriotisme bahasa Jepun telah diberikan tanggungjawab untuk menjadi bahasa pentadbiran, bahasa ekonomi, bahasa sains dan teknologi dan menjadi wadah penyampaian dalam bidang-bidang yang lain demi memajukan negara dan bangsanya.

Reformasi Huruf Kanji Meiji bukan sahaja memudahkan penggunaan bahasa dan tulisan untuk kegunaan rasmi kerajaan tetapi juga kegunaan seharian oleh rakyat jelata. Kesan daripada reformasi ini telah menggalakkan perluasan khazanah ilmu dengan berkembangnya aktiviti penulisan, penterjemahan dan juga pembacaan dalam kalangan khalayak.

PERMASALAHAN KAJIAN

Penggunaan bahasa dan tulisan Jepun telah berkembang sejak zaman Nara lagi dan memasuki zaman kegemilangan apabila penggunaannya dalam aktiviti penulisan meningkat semasa zaman Heian. Pada zaman Heian banyak hasil sastera yang berbentuk prosa

dan puisi telah ditulis dan dikumpul menjadi khazanah negara. Pada masa itu bahasa tulisan berfungsi sebagai alat komunikasi di antara kerajaan dengan rakyat dan di antara rakyat dengan rakyat. Sebelum zaman Meiji, banyak *kanji* (sinogram) yang rumit telah digunakan. Tiada pembatasan atau had yang dikenakan kepada sesuatu kanji untuk sesuatu makna perkataan. Maka pelbagai kanji boleh digunakan untuk menerangkan satu perkataan. Contohnya, ‘*same*’ (ikan jerung) telah ditulis dengan pelbagai kanji, 佐米、左米、佐目、左目、沙目、沙米 (Takeuchi, 1999:8). Kesemua bacaan kanji tersebut adalah ‘*same*’ dan maksudnya juga sama. Tiadanya penyelarasan penggunaan kanji telah menyebabkan kesukaran kepada orang Jepun pada masa itu untuk menentukan bacaannya kerana kanji-kanji ditulis mengikut kesukaan individu. Ini menyebabkan kekeliruan dan kesusahan untuk memahami apa yang dituliskan oleh penulis jika seseorang itu tidak menghafal semua kanji-kanji untuk sesuatu benda itu. Komunikasi antara penulis dan pembaca terputus menyebabkan salah faham di antara kedua-dua belah pihak. Kesulitan terjadi apabila seseorang pembaca tidak dapat memahami sesuatu bahan bacaan kerana terdapat banyak kanji yang digunakan dalam tulisan itu menggunakan kanji yang sukar dan jarang digunakan oleh orang biasa. Ini menyebabkan minat untuk menjalankan aktiviti pembacaan dan penulisan sangat kurang dalam kalangan masyarakat biasa. Pada tahun 1927 syarikat akhbar ternama di Tokyo menyimpan stok huruf percetakan di antara 7500 hingga 8000 huruf kanji dan dianggarkan pada masa itu seseorang pembaca terpelajar dapat membiasakan sebanyak 5000 huruf kanji sahaja (Miller, 1980:133).

Oleh kerana itu suatu penyelarasan penggunaan kanji perlu diadakan demi untuk meningkat minat menulis dan membaca kanji dalam kalangan masyarakat. Sebelum wujudnya reformasi huruf kanji hanya segelintir sahaja masyarakat Jepun yang mampu menulis dan menggunakan kanji.

TINJUAN LITERATUR

Peminjaman huruf *kanji* (tulisan cina / sinogram) daripada negara China dengan secara tidak langsung telah memperkembangkan penggunaan bahasa Jepun bertulis (written Japanese). Walaupun begitu peluang untuk mempelajari kemahiran menulis kanji hanya dimonopolikan oleh pihak kuil dan istana serta dalam kalangan bangsawan sahaja. Di zaman Heian khususnya, peranan mengembangkan bahasa Jepun dijalankan oleh tokoh-tokoh bahasa yang kebetulannya ramai terdiri daripada para sami Buddha dan golongan bangsawan. Tetapi semasa pemerintahan keshogunan para samurai didapati telah memainkan peranan penting dalam mengembangkan bahasa Jepun.

Pada peringkat awal, para sami Buddha adalah golongan yang pertama yang berpeluang mempelajari kanji di negara China. Para sami yang pulang ke negara Jepun ingin meneruskan aktiviti mengembangkan agama Buddha. Tetapi tanpa mengajar kemahiran menulis dan membaca kanji kepada golongan bangsawan adalah amat sukar untuk mendapat sokongan dan sukar juga untuk menyebarkan agama baharu itu. Oleh sebab itu golongan istana dan kalangan bangsawan merupakan golongan yang kedua yang mendapat kemahiran menulis dan membaca kanji. Para sami ini secara tidak langsung telah membantu meningkatkan taraf keintelektualan orang Jepun dengan mengajarkan kemahiran menulis dan membaca kanji. Sebelum pengikut agama Buddha dapat membaca kitab suci *sutra* mereka perlu dahulu memahirkan kemahiran membaca dan menulis. Aktiviti pengajaran dan pembelajaran kanji ini telah direkodkan sebagai aktiviti pertama bahasa Jepun dipelajari menggunakan tulisan.

“Considering the rigors of travel at the time and the great physical dangers to which such missions were exposed, a surprisingly large number of people went back and forth. Increasingly large numbers of Japanese became proficient not only in reading and writing Chinese but also in actually speaking and understanding

the language. Nor was this cultural traffic in one direction. Chinese in small but still significant numbers came to Japan to spread Buddhism, and remained to provide instruction in the Chinese language. Hence there is little doubt that at first the study of written Chinese in Japan was accompanied by the study of Chinese as a living, spoken language and that, just as Chinese was written in early seventh century Japan, so also Chinese was spoken there."

(Miller, 1980:30-31)

Oleh kerana agama Buddha merupakan agama asing bagi orang Jepun keterangan-keterangan dan pendapat-pendapat mengenai ajaran Buddha telah dilakukan oleh para sami. Seawal abad ke 8 semasa era Nara banyak buku-buku khasnya mengenai selok belok agama Buddha terdapat dalam masyarakat Jepun. Lama kelamaan pengaruh daripada tulisan kanji ini telah menjadikan orang Jepun mahir menulis kronikel sejarah, novel, surat, diari, nukilan, puisi, skrip drama dan lain-lain. Di antara sami Buddha yang terkenal dalam membantu memperkembangkan bahasa Jepun melalui tulisan-tulisan mereka adalah *Nichiren* dan *Matsuo Basho*. Mereka telah menghasilkan tulisan-tulisan yang berkisar dalam hal ehwal pengajaran agama Buddha. *Nichiren* terkenal dengan tulisannya iaitu *Daigohonzon* yang merupakan suatu asas penting kemanusiaan untuk mencapai keamanan dan kegembiraan. Manakala *Matsuo Basho* pula terkenal kerana kepakarannya mencipta haiku (puisi) yang mudah yang dipengaruhi oleh fahaman zen. Beliau mengadunkan unsur-unsur mistik dengan rangkap puisinya dan cuba mengungkapkan tema sejagat melalui objek mudah sebagai pembayangnya. *Motoori Norinaga* dan *Ihara Saikaku* pula merupakan dua orang tokoh penulis yang terkenal yang membantu meningkatkan taraf bahasa Jepun. *Motoori Norinaga* adalah seorang ahli linguist yang mengembalikan maruah bahasa Jepun dengan memisahkan bahasa Jepun daripada pengaruh bahasa Cina. Beliau telah menyusun semula bahasa Jepun dengan memperkenalkan kaedah

membaca dan menutur bahasa Jepun secara langsung dan tidak menggunakan lenggok bahasa Cina. Beliau juga telah menemui konsep *mono no aware* iaitu satu konsep yang menekankan kesensitifan benda (*the sensitivity of things*) yang merupakan suatu keunikan budaya Jepun. Manakala Ihara Saikaku pula terkenal dengan tulisannya *Ukiyo-zoushi* (kisah dunia awang-awangan) yang mengisahkan kehidupan yang mencari kenikmatan dunia seperti di tempat-tempat pelacuran dan tempat-tempat hiburan yang popular di zaman Tokugawa. Walaupun tulisan beliau ada unsur-unsur seks namun beliau menulis keadaan kehidupan masyarakat biasa yang sebenar tentang cinta suci yang menjadi tema utama. Tokoh agama seperti Nichiren dan Matsuo Basho dan penulis seperti Motoori Norinaga dan Ihara Saikaku telah membantu memperkembangkan bahasa Jepun dengan memberikan alat dan bahan kepada masyarakat untuk membina taraf keintelektualan mereka.

Walaupun golongan bangsawan adalah kumpulan yang kedua mendapat peluang untuk mempelajari kemahiran menulis dan membaca tetapi tidak ramai bangsawan daripada kaum wanita yang mendapat keistimewaan ini kecuali dua orang wanita bangsawan iaitu *Murasaki Shikibu* dan *Sei Shonagon*. Murasaki Shikibu adalah penulis novel terawal dan terbaik di dunia apabila beliau menghasilkan novel *Hikayat Genji* (Miller, 1980:39). Hikayat Genji adalah novel yang sangat panjang mengisahkan kerumitan dan kesukaran yang ditempuhi oleh Putera Genji. Murasaki Shikibu telah mendapat bahan penulisan novelnya melalui pemerhatian beliau terhadap kehidupan harian dan tingkah laku golongan bangsawan. Novel ini mendapat sambutan yang luarbiasa di mana kisah ini dibaca dengan kuat samada mengisahnkannya kepada orang yang tidak tahu membaca atau pun kenikmatan sendiri. Manakala Sei Shonagon pula terkenal dengan tulisan diari yang bertajuk *Diari Bantal* yang berkisar daripada pemerhatiannya terhadap kehidupan di istana. Daripada tulisan diari ini informasi mengenai struktur kelas atasan, nilai-nilai yang diamalkan, kelakuan dan tingkah laku mereka dapat diketahui umum. Selain daripada itu beliau juga menulis tentang alam semulajadi seperti

tentang musim, bunga-bunga, gunung-ganang, warna dan lain-lain. Kedua-dua hasil sastera ini ditulis dengan huruf kana dan tidak ditulis dengan kanji kerana huruf kanji hanya digunakan oleh orang lelaki sahaja. Hikayat Genji dan Diari Bantal ini dipercayai ditulis di sekitar abad ke 11M dan ianya telah diterjemah ke dalam pelbagai bahasa. Dengan adanya dua bahan ini telah menunjukkan bahawa bahasa Jepun telah berfungsi sebagai alat keintelektualan dalam budaya Jepun.

Golongan Samurai telah memerintah Jepun sejak tertubuhnya Kerajaan Keshogunan Kamakura. Kerajaan samurai ini telah berkuasa sehingga abad ke 19M apabila Kerajaan Tokugawa tumbang. Sepanjang pemerintahan kerajaan samurai bahasa Jepun telah berkembang tetapi tidak banyak melalui penulisan berbentuk sastera tetapi melalui surat-surat kerajaan, kod undang-undang, arahan-arahan pentadbiran dan lain-lain. Contoh mengenai arahan pentadbiran adalah seperti di bawah ini.

“The rationale behind the appointment of shugo is to let them govern the provinces and to comfort the people. Thus only men of virtue must be appointed to these positions. Thus who do not benefit the provinces must be replaced.”

(Ganley, 1986:60)

Perintah ini dikeluarkan oleh *Shogun* untuk menentukan kriteria perlantikan seorang *Shugo* iaitu pegawai yang mengawasi ladang-ladang dan pungutan cukai. Dan di bawah ini pula adalah surat balasan yang dihantar oleh Hideyoshi (shogun) kepada Viseroi Portugis di Goa tentang amarannya kepada mubaligh kristian yang datang untuk menyebarkan agama kristian.

“A few years ago, the so-called fathers came to my country seeking to bewitch our men and women, both lay and religious. On this occasion they were punished, and they will be so again, if they return to our lands to preach their faith. Whatever their sects or

denominations, they will be wiped out. It will be too late then to be sorry. If you have any wish to establish friendly relations with this country, the seas are free from the threat of pirates and traders have permission to come and go as the will. Bear this in mind.....”
(Ganley, 1986:75)

Surat-surat kerajaan, kod perundangan, perintah-perintah daripada Shogun juga telah menjadikan bahasa Jepun sebagai bahasa yang kuat dengan terahirnya banyak laras bahasa. Bukan sahaja laras sastera tetapi ada juga laras perdagangan, teknikal, umum, perubatan dan bidang-bidang kepakaran yang lain.

Hasil-hasil penulisan yang dihasilkan oleh pelbagai lapisan masyarakat Jepun sejak daripada dahulu telah menjadikan bahasa Jepun sebagai alat yang berguna dalam meningkatkan lagi taraf keintelektualan masyarakatnya. Kemahiran yang dicapai melalui kemahiran menulis telah menjadikan bahasa Jepun sebagai pemangkin yang efektif dalam membangunkan negara Jepun sebagai sebuah negara yang kuat.

ANALISIS

Semasa zaman Meiji satu reformasi huruf kanji telah dijalankan di mana perkataan seperti *same* yang mempunyai banyak kanji untuk mengejanya telah ditetapkan hanya satu kanji sahaja iaitu 鮫 sehingga hari ini. Penyelarasan bacaan ini telah memudahkan orang Jepun dan pelajar-pelajar asing yang menuntut di Jepun. Ekoran daripada penyelarasan bacaan reformasi bahasa ini maka kerajaan Meiji telah mengarahkan semua borang dan kertas kerajaan dan syarikat swasta perlu menggunakan kanji yang dipersetujui dan kanji yang kuno dan jarang dapat dibaca oleh masyarakat Jepun moden sekarang ini digugurkan. Oleh yang demikian satu sistem bahasa yang selaras dan sistematik telah diperkenalkan untuk menentukan perjalanan dalam pentadbiran kerajaan dapat dijalankan dengan lancar. Kerajaan Meiji

telah mengeluarkan pengumuman reformasi bahasa di dalam dua bentuk untuk menyelaraskan sistem bahasa Jepun yang sesuai untuk digunakan di dalam pentadbiran negara. Pengumuman tersebut adalah seperti berikut:-

*“The reforms were announced in two forms: a cabinet **kunrei**, or decree from a higher government office to those below it, that made it binding on all government offices to follow its contents, and a more general **kokuji**, a notification or bulletin put out by the Cabinet to inform the public that did not carry any element of legal compulsion”.*

(Beauchamp, 1998:75)

Dikri atau perintah (*Kunrei*) adalah daripada kerajaan yang mengarahkan semua pejabat kerajaan, daripada pihak atasan sehingga ke peringkat bawahan mewartakan penggunaan bahasa Jepun sebagai bahasa pentadbiran di semua pejabat kerajaan. Ini bermakna semua ayat yang digunakan di dalam surat menyurat kerajaan wajib menggunakan prosidur reformasi huruf kanji yang telah diwartakan. Di peringkat awal kerajaan tidak mengenakan apa-apa perintah yang khusus tentang penggunaan reformasi ini kepada rakyat biasa. Sebaliknya pihak kerajaan telah mengeluarkan satu notis atau pengumuman (*Kokuji*) bahawa rakyat pada waktu itu tidak diwajibkan untuk menjalankan reformasi huruf kanji itu. Tetapi merayu dan memujuk masyarakat Jepun supaya menerima perwartaan reformasi bahasa dan tulisan dalam pentadbiran kerana masyarakat juga akan menggunakan prosidur tersebut apabila berurusan dengan kerajaan nanti.

Bahasa merupakan salah satu elemen penting dalam kebudayaan. Ia sangat berpengaruh dalam melahirkan identiti bangsa dan budaya sesuatu masyarakat. Memahami keadaan ini kerajaan sangat mengambil berat tentang proses reformasi huruf kanji untuk

menjaga bahasa Jepun sebagai bahasa yang dapat mewakili masyarakat Jepun secara mutlak. Ia merupakan suatu medium atau wadah di mana masyarakat dapat meluahkan ciri-ciri kebudayaan mereka dengan jelas dan difahami oleh semua lapisan masyarakat. Reformasi huruf kanji Meiji telah diiktiraf oleh kerajaan Jepun apabila seorang Timbalan Menteri Pendidikan Jepun semasa membuka mesyuarat Majlis Bahasa Kebangsaan pada November 1946 telah menegaskan kepentingan penerusan proses tersebut.

“...stressed that script reform was necessary for the construction of a new Japan and was fundamental to all other reform. The unrestricted use of characters (kanji) and their complexity were seen as hindrances to cultural development, and the Council was requested to begin to work toward reform.”

(Beauchamp, 1998:7)

Bertindak daripada kenyataan Timbalan Menteri Pendidikan itu, pada November 1946 di mesyuarat Majlis Bahasa Kebangsaan telah memperkenalkan Senarai Kanji Untuk Kegunaan Sementara (*List of Characters For Interim Use*) sebanyak 1850 kanji telah diterima bersama-sama dengan pembaharuan yang dicadangkan terhadap Penggunaan Kana Moden (*Modern Kana Usage*). Oleh kerana perwartaan reformasi huruf kanji ini juga meliputi bidang budaya, maka segala aktiviti yang berkaitan dengan kebudayaan perlu mengikut garis panduan yang telah ditetapkan oleh pihak kerajaan terutamanya penggunaan tulisan kanji dan kana. Bahasa dan tulisan Jepun yang unik ini sering dikagumi oleh orang luar. Ini adalah kerana terdapat unsur-unsur budaya yang sangat ketara dalam perkembangannya melalui pensejarahan yang bermula daripada kerajaan Yamato lagi. Ramai yang mengagumi bagaimana teknologi lanjutan yang moden dan keluaran industri yang hebat dapat saling wujud dan bersesuaian dengan keadaan persekitaran budaya dan sosial Jepun. Bagi orang biasa di Eropah dan Amerika Utara, Jepun dianggap sebagai sebuah negara yang

mengamalkan budaya tradisional dan penuh dengan adat ketimuran yang istimewa (Moritani, 1985:2)

Selain daripada bidang budaya, penggunaan bahasa Jepun dalam ketenteraan telah berlaku sejak zaman samurai lagi di mana pada tahun 1800 hampir semua anak samurai telah mendapat pendidikan. Menurut anggaran Herbert Passin, pada suku pertama abad ke 19M purata kehadiran pelajar ini meningkat daripada 51,000 kepada 64,000 pelajar pada 1860 an (Marshall, 1994:16). Pada zaman Tokugawa telah terdapat institusi ketenteraan yang rasmi dalam mendidik dan melatih tentera dengan menggunakan bahasa Jepun sebagai medium pengajian mereka. Pihak pemerintah Meiji telah menekankan reformasi huruf kanji dalam menjalankan polisi pentadbiran pusat di semua bidang pentadbiran, sistem persekolahan dan pendidikan untuk mengelakkan penggunaan dialek-dialek tertentu mengikut zon geografi masing-masing yang menyusahkan.

“One of the earliest important steps toward a centrally administered school system actually came in the form of military academies for national defense. In 1868 a military training institute was opened in Kyoto. This was moved to the new capital in Tokyo in 1871 and then temporarily shut down in the political tumult of government reorganization, but in 1875 a modern Military Academy for army cadets was created.”

(Marshall, 1994:26)

Kerajaan Meiji memang mementingkan kekuatan militeri dan menaruh harapan yang sangat tinggi terhadap bahasa Jepun untuk menjadi medium bahasa pengantar dalam pengajian ilmu ketenteraan. Ini jelas menunjukkan bahawa pemerintah Meiji mempercayai bahawa reformasi bahasa dan tulisan mampu menjadikan bahasa Jepun sebagai bahasa rasmi dalam ketenteraan dan keselamatan negara. Lebih-lebih lagi apabila tentera Imperial Jepun dapat mengalahkan Russia dalam Perang Jepun-Russia pada 1904~1905. Dengan itu kerajaan Meiji telah

berjaya mencapai dua slogan yang diperjuangkan mereka iaitu menjadi negara yang kaya dan mempunyai pertahanan negara yang kuat. Pada ketika itu tentera darat dan laut negara Jepun adalah yang terkuat di Asia Timur. Semasa pemerintahan Meiji banyak ilmu daripada bahasa-bahasa lain diterjemah ke dalam bahasa Jepun dengan mengaplikasikan reformasi huruf kanji supaya dapat digunakan di dalam sistem pertahanan dan keselamatan negara. Apabila kekuatan tentera Japan menjadi semakin mantap dan ekonominya bertambah kukuh, Jepun mula menjalankan dasar imperialisme ke atas negara-negara seperti China, Taiwan, Korea dan negara-negara Asia Tenggara. Berjuta-juta orang di negara yang dijajah tersebut mempelajari bahasa Jepun mengikut reformasi bahasa dan tulisan samada melalui pendidikan wajib bahasa Jepun atau pun melalui perhubungan mereka dengan tentera Jepun, para peniaga Jepun atau pun melalui keluarga mereka. Masih ramai lagi warga tua di negara yang dijajah Jepun dahulu masih mampu bertutur di dalam bahasa Jepun dengan fasih hingga kini terutamanya di Korea.

Dasar modenisasi yang dijalankan oleh kerajaan Meiji telah banyak mengubah keadaan negara Jepun daripada negara yang mengamalkan pertanian kepada sebuah negara yang maju melalui kegiatan ekonomi yang pesat. Bertitik tolak daripada reformasi huruf kanji yang dilakukan, bahasa Jepun didapati memainkan peranan penting dalam membantu proses permodenan ekonomi. Memandangkan sifat bahasa Jepun itu sendiri yang sangat susah untuk disesuaikan dengan bahasa lain, maka orang Jepun menghadapi masalah untuk memahirkan bahasa asing terutamanya bahasa Inggeris. Maka mahu tidak mahu bahasa Jepun perlu dikemaskinikan untuk menjadi bahasa ekonomi dengan menjalankan proses-proses penciptaan istilah ekonomi, menterjemah buku ekonomi dan menjadikannya sebagai bahasa rasmi di dalam sistem perbankan. Pada akhir tahun 1860-an keinginan untuk maju dalam bidang sains dan teknologi telah menyebabkan pemberontakan politik berlaku sehingga menyebabkan kerajaan Keshogunan Tokugawa tumbang. Dasar Tutup Pintu yang dipraktikkan oleh kerajaan Tokugawa telah menghalang kemasukan

ilmu sains dan teknologi daripada dunia luar ke negara Jepun. Pemberontakan yang dilakukan oleh para daimyo dari wilayah Satsuma dan Saga bertujuan untuk mendapatkan pembaharuan dalam bidang politik, ekonomi dan ketenteraan serta meningkatkan lagi pengetahuan sains dan teknologi. Wilayah Satsuma dan Saga telah memperkenalkan pelajaran teknologi Barat dalam kurikulum di sekolah-sekolah mereka. Ilmu teknologi Barat diajar dalam bahasa Jepun dan melatih kadet-kadet untuk bertugas di kapal-kapal perang yang mereka beli. Ini adalah titik tolak bagaimana daimyo daripada golongan ini telah berjaya menumbangkan Kerajaan Tokugawa kerana pengetahuan mereka yang mendalam dalam penggunaan ilmu sains dan teknologi.

“Whereas in the immediate postwar period the economic argument linking reductionist scripts reforms with national reconstruction had carried great weight, and the major character and kanazukai reforms had been pushed through in a very short period of a few months, improved economic conditions now meant a degree of comparative leisure to reflect on the changes”

(Beauchamp, 1998:82)

Zaman selepas Peperangan Dunia Kedua dapat dilihat bahawa reformasi huruf kanji telah dijadikan sebagai pengukur dalam pembangunan ekonomi. Walaupun terdapat pendapat yang berbeza tentang bagaimana reformasi itu perlu dijalankan namun kenyataan di atas jelas menunjukkan bahawa betapa besarnya peranan reformasi huruf kanji yang mantap dan sistematik dalam membangunkan ekonomi negara lantas mempercepatkan lagi proses pembinaan negara. Ini adalah kerana negara Jepun berasa tidak sabar lagi untuk menjadi negara yang maju dari segala segi supaya dapat bertanding dengan negara lain di dunia. Oleh yang demikian reformasi huruf kanji dilihat dapat membantu dalam mendidik anak bangsa menggunakan sistem tulisan yang mantap menuju ke arah kemajuan sains dan teknologi.

PENGENALAN GAYA PENULISAN *GENBUNICHI*

Kemahuan untuk mempelajari ilmu-ilmu moden semasa era Meiji telah meningkatkan proses membawa banyak buku daripada luar negeri. Buku yang dibawa ini terdiri daripada pelbagai bidang terutamanya buku-buku mengenai sains dan teknologi. Walaupun banyak buku-buku asing membanjiri negara namun bahasa Jepun tetap dijadikan sebagai bahasa pengantar di sekolah dan pusat pengajian tinggi. Ini adalah kerana seperti yang dikatakan oleh Herbert Passin seorang pakar sejarah pendidikan Jepun bahawa dengan menggunakan satu bahasa utama sebagai medium pengajaran dan pembelajaran dapat menambahkan keberkesanannya dari segi komunikasi menyeberangi wilayah, kelas dan setiap lapisan masyarakat.

“A national system of education with a common curriculum and uniformity of teaching materials and administered by a centralized Ministry of Education fostered the growth of national spirit, strengthened national homogeneity and solidarity and facilitated the development of national language as an adequate medium for communication across regions, classes, and strata of society”.

(Herbert Passin dalam Marshall. 1994:35)

Penggunaan satu bahasa utama dapat menyemai semangat nasionalisme dalam kalangan masyarakat Jepun dan bahasa merupakan alat paling berkesan untuk mencapai hasrat tersebut. Kerajaan Meiji mengetahui bahawa dengan menjadikan bahasa Jepun sebagai bahasa pengantar di sekolah dan pusat pengajian tinggi semangat nasionalisme akan dapat dicapai dengan cepat. Walaupun sistem pendidikan Meiji memperkenalkan ilmu teknologi daripada bahasa asing namun bahasa Jepun tetap digunakan sebagai bahasa pengantar di sekolah dan pusat pengajian tinggi. Dengan adanya reformasi huruf kanji ilmu teknologi Barat diterjemahkan ke dalam bahasa Jepun supaya penggunaan bahasa

Jepun makin bertambah dan diperkayakan dengan istilah-istilah baharu yang dicipta. Ekoran daripada itu bahasa Jepun telah disaran supaya dipermodenkan demi untuk menjadi suatu wadah dalam menjadikan negara Jepun sebagai negara maju. Ini telah ditekankan oleh Menteri Pendidikan yang pertama Jepun iaitu Mori Arinori (1847-1889),

“...if we do not adopt a language like that of the English, which is quite predominating in Asia, as well as elsewhere in the commercial world, the progress of Japanese civilization is evidently impossible”.

(Takeuchi, 1999:34)

Pada tahun 1902, Kementerian Pendidikan (*Monbusho*) telah menubuhkan Jawatankuasa Bahasa Kebangsaan (*The National Language Committee*) yang diberikan tugas khas untuk mencari cara bagaimana untuk menggunakan bahasa percakapan (*Genbunichi-colloquial style*) dalam buku teks sekolah (Takeuchi, 1999:36). Sebelum ini sekolah dan pusat pengajian tinggi menggunakan dua cara yang sukar dalam sistem pembelajaran mereka iaitu pertama, cara China (*Kanbun-Chineses style*) dan kedua, cara Jepun tradisional (*Soorobun-traditional Japanese*). Setelah pembaharuan dijalankan cara percakapan telah digunakan dalam buku teks, dalam kelas karangan dan digunakan dalam kalangan masyarakat. Di kepulauan Ryukyu juga tidak terkecuali dalam memastikan penggunaan bahasa Jepun standard selepas 1868 sebagai medium pembelajaran dan pengajaran di sekolah dan pusat pengajian tinggi walaupun kepulauan ini menghadapi masalah untuk menjalankannya. Ini adalah kerana terdapatnya perbezaan-perbezaan dari segi fonologi dan gramatikal yang luas di antara dialek di Honshu dengan kepulauan ini (Takeuchi, 1999:37). Oleh kerana itu, guru-guru bahasa Jepun di kepulauan itu telah diberikan kursus untuk mengajar bertutur, menulis dan membaca

menggunakan bahasa standard seperti bahasa yang digunakan di pulau-pulau Jepun yang lain.

“Prospective teachers at the Institute of Training in Conversation (Kaiwa Denshujo), essentially a college of teaching set up in 1881, were taught to read and write the written standard(s) of the mainland from a textbook Okinawa taiwa, which consisted of simple everyday dialogue in “tookyoogo” (Bahasa Tokyo) dengan terjemahan bahasa Okinawa (Bahasa Ryukyu).

(Takeuchi, 1999:38)

Genbun-ichi adalah gaya penulisan baharu yang menggabungkan bahasa percakapan dan bahasa persuratan telah mendapat sambutan yang luar biasa dalam kalangan penulis-penulis era Meiji. Penulisan gaya baharu ini dimulai oleh Tsubouchi Shoyo yang menulis sebuah prosa bertajuk *“Shosetsu Shinzui”* pada tahun 1885 yang membicarakan tentang kebenaran psikologi (Psychological realism) dan pada 1887, Futabatei Shimei pula telah menghasilkan *“Ukigumo”* (Drifting Cloud). Kedua-dua tulisan ini mempersembahkan watak benar yang berkisar tentang kisah seharian. Ozaki Koyo merupakan seorang penulis prosa yang tinggi mutunya telah bergiat di era Meiji. Penulisan novel yang menggunakan konsep *“I Novel”* berkembang dengan meluasnya. Pada tahun 1906 Shimzaki Toson telah menghasilkan sebuah novel terkenal *“Hakai”* (The Broken Commandment) dan pada tahun 1907 Tayama Katai menulis cerpen *“Futon”* (The Quilt). Penulis prosa yang terkenal di era Meiji ialah Fukuzawa Yukichi yang mengilhamkan pemikiran politik dan sistem politik Barat dalam penulisannya. Antara hasil beliau yang terkenal adalah *“Seiyi Jiyo”* (Keadaan negara barat) yang menggambarkan masyarakat Barat dari segi sistem politik, ketenteraan, ekonomi serta hak-hak istimewa seseorang. Hasil-hasil lain ialah *“A Guide to Foreign Travel”, An Illustrated Account of Natural Science”, “The English*

Parliament”, *Outline of Civilization*”, *The The Division of Powers*”, *Popular Economics*” dan lain-lain lagi (Rajendran, 1998:70).

AKTIVITI PENTERJEMAHAN DAN PENERBITAN

Pada awal era Meiji, minat terhadap karya-karya terjemahan daripada Barat telah meningkat lantas aktiviti menterjemah karya-karya tersohor barat banyak dilakukan ke dalam bahasa Jepun. Kegiatan menterjemah ini dapat dijalankan dengan mudah kerana reformasi huruf kanji dan kana telah dijalankan terhadap bahasa Jepun. Hasil-hasil daripada Shakespear, Homer dan Voltaire dan lain-lain tokoh barat juga dilakukan. Karya-karya oleh Rousseau seperti “*Pilgrims Progress*” dan “*Social Contract*” telah diterjemahkan oleh Oda Junichiro. Oda Junichiro adalah merupakan seorang penterjemah yang terkenal di era Meiji. Selain daripada itu beliau juga menterjemah novel “*Ernest Maltravers*”, “*The Bride of Commermoor*”, “*Romeo and Juliet*”, dan “*The Last Days of Pompei*”. Hasil-hasil sastera barat yang lain diterjemahkan ke dalam bahasa Jepun juga dilakukan kepada novel seperti “*Round The World In Eighty Days*” dan “*A Journey To The Moon*”. Futatabei Shimei menterjemahkan novel “*Rendezvous*” dengan menggunakan stail baharu iaitu gaya genbun-ichi yang merupakan satu genre penulisan naturalistik.

Keshogunan Tokugawa memang menunjukkan minat tentang sesuatu yang boleh dipelajari daripada orang Belanda dan telah lama membiayai pengajian-pengajian tentang perkara-perkara yang praktikal seperti sains perubatan dan astronomi. Pada tahun 1811 pihak keshogunan telah menubuhkan jabatan tambahan yang khusus untuk menterjemah tulisan-tulisan barat yang dikenali sebagai Institut Penyelidikan Buku Barat (*Institute For The Investigation Of Barbarian Books*). Di akhir pemerintahan Tokugawa terdapat kira-kira ¼ daripada semua sekolah ‘domain’ memasukkan pengajian barat dalam silibus mereka (Marshall, 1994:14). Selepas kerajaan Meiji berkuasa eksperimentasi tentang pemikiran barat, sains teknologi, cara hidup, berkelakuan dan adat resam barat telah berkembang luas. Di sekolah-

sekolah kursus-kursus tentang barat banyak diadakan dan banyak buku daripada bahasa-bahasa Eropah telah diterjemahkan ke dalam bahasa Jepun untuk dibaca oleh pelajar dan masyarakat umumnya. Terdapat kuantiti yang banyak buku terjemahan yang mengupas dan membincangkan cara hidup orang barat dan pemikiran mereka supaya dapat difahami oleh pelajar-pelajar moden dan pemimpin natif.

Belanda telah diberikan pengecualian terhadap Polisi Tutup Pintu Tokugawa yang menghalang interaksi dengan kuasa Barat. Belanda yang merupakan satu-satunya negara Eropah yang diberikan kebenaran untuk berdagang dengan negara Jepun. Banyak ilmu dari barat diperolehi daripada Belanda dan apa sahaja ilmu yang diberikan oleh pihak Belanda dikenali sebagai *rangaku* (*Dutch Learning*). Pengajian sains dan teknologi dan Jadual Anatomikal (*Anatomical tables*) adalah merupakan hasil yang terawal diterjemahkan (Takeuchi, 1999:31) ke dalam bahasa Jepun. Sugita Genpaku yang merupakan seorang pelajar rangaku dan juga seorang doktor adalah salah seorang daripada penterjemah buku Belanda bertajuk *Anatomische Tabellen* yang ditulis oleh Johan Adam Kuluns pada tahun 1722. Teks terjemahannya dalam bahasa Jepun yang bertajuk “*Kaitai Shinron*” yang diterbitkan pada 1774. Sugita Genpaku adalah orang yang pertama menyedari tentang metodologi terjemahan seperti mana yang dicatatkan,

“.....: we applied various methods, such as word-by-word substitution by Japanese terms (honyaku), transliteration of the original Dutch terms (taiyaku), and literal (chokuyaku) or free translation (giyaku) of Dutch elements into Chinese compounds. After much changing and working on the translation day and night, we finally completed the task...after 4 years, having produced 11 versions of manuscript.

(Takeuchi, 1999:32)

Di era Meiji tujuan utama pergerakan peradaban dan pencerahan di Jepun adalah menjalankan proses membawa masuk ilmu teknologi moden serta pemikirannya dari Barat. Ini menyebabkan pertambahan mendadak dalam penerbitan hasil-hasil terjemahan di samping menghasilkan terbitan sendiri dalam bahasa Jepun. Pergerakan ini juga mempengaruhi penerbitan buku-buku teks tentang geografi dan adat resam Barat untuk digunakan di institusi pengajian tinggi dan sekolah. Kerajaan Meiji sangat menitik beratkan pendidikan moral di mana kurikulum pendidikan moral yang baharu telah diperkenalkan di sekolah-sekolah. Semua buku teks yang diperkenalkan adalah berdasarkan daripada buku teks barat yang kebanyakannya diterjemahkan daripada bahasa Perancis (Marshall, 1994:31). Di Universiti Tokyo pelajar kursus biasa dikehendaki mempelajari bahasa-bahasa Eropah manakala pelajar kursus khas dikehendaki mempelajari dengan menggunakan buku teks terjemahan bahasa Jepun.

Pada awal era Meiji minat terhadap bidang kesusasteraan barat telah mula berkembang luas terutamanya dalam bentuk penterjemahan. Hasil-hasil terjemahan tersebut adalah seperti biografi dan tokoh-tokoh barat seperti Homer, Shakespeare, Voltaire dan lain-lain mendapat sambutan. Hasil-hasil sastera seperti *Pilgrims Progress*, *The Bible* dan *Social Contact* telah dilakukan ke dalam bahasa Jepun. Seorang penterjemah yang terkenal iaitu Oda Junichiro yang telah mendapat pendidikannya di Universiti Edinburgh telah menterjemah hasil-hasil seperti *Ernest Maltravers*, *The Bride of Cammermoor*, *Romeo and Juliet*, *The Last Days of Pompeii* dan lain-lain. Novel-novel juga diterjemahkan seperti *Round The World in Eighty Days* dan *A Journey to the Moon* telah dapat menarik minat masyarakat Jepun yang semakin mudah menerima idea-idea, pengetahuan, sains, pemikiran politik, kebudayaan, pelajaran dan sebagainya, yang kesemuanya berasal dari Barat (Rajendran, 1998:68-69)

Futabatei Shimei telah menterjemah *Rendezvous* pada tahun 1889 yang menggunakan gaya penulisan gembun-itchi yang sangat popular dalam kalangan penulis-penulis muda yang telah mengembangkan aliran penulis-penulis novel naturalistik yang menjadi

lambang kesusasteraan Meiji. Kebanyakan daripada hasil-hasil barat yang diterjemahkan adalah berasal daripada bahasa Inggeris. Ini dapat difahami kerana bahasa Inggeris adalah penting memandangkan ia adalah bahasa diplomatik, perdagangan dan juga komunikasi antarabangsa. Imej yang tinggi Angkatan Laut Britain dan kekuatan ekonomi Britain menjadi inspirasi kepada rakyat Jepun untuk mempelajari bahasa Inggeris dengan bersungguh-sungguh. Ini secara tidak langsung telah dapat menaikkan martabat bahasa Inggeris ke peringkat yang lebih tinggi pada era Meiji. Bidang bahasa pula Shimizu Usaburo telah menterjemah sebuah primer sains daripada bahasa Jerman dan telah diterbitkan pada tahun 1974. Primer sains ini telah ditulis dengan menggunakan tulisan kana kesemuanya. Ekoran daripada salah satu slogan popular di era Meiji, *Memperkayakan Negara dan Memperkuatkan Tentera (Fukoku-Kyohei)* Jepun telah memperhebatkan terjemahan-terjemahan ilmu ketenteraan, ilmu ekonomi dan pengurusan sumber manusia. Situasi ini dilakukan untuk memastikan negara Jepun menjadi kaya dan kuat setaraf dengan negara-negara Eropah.

“Recognizing its isolation and vulnerability, it developed a tradition of borrowing from abroad both in order to survive and to catch up with advanced nations. This was rooted in the capacity of Japanese to accept the necessity for change as a permanent fact of life to adapt through borrowing, imitation, and innovation.”

(Najmul Sabiq Khan, 1993:55-56)

Menyedari tentang kekurangan mereka, Jepun telah meminjam ilmu-ilmu moden melalui terjemahan-terjemahan buku-buku daripada luar. Keadaan ini bukan sahaja untuk menyaingi negara barat tetapi untuk kelangsungan hidupnya sendiri. Jadi orang Jepun menerima kenyataan bahawa bahasa adalah satu alat yang penting untuk melakukan perubahan dan di samping itu dengan bahasa dapat

mempelajari benda baharu melalui proses meminjam, meniru dan menginovasi.

Bermula daripada slogan zaman Meiji iaitu *Kayakan Negara dan Kuatkan Negara*, proses untuk memajukan negara melalui perdagangan memerlukan kajian dan ilmu ekonomi daripada sumber Barat. Maka kerajaan telah menggalakkan para penterjemah menterjemah buku-buku ekonomi ke bahasa Jepun supaya orang Jepun dapat memahirkan ilmu ekonomi dan dapat bertanding bernaiga dengan orang Barat. Walaupun negara Jepun sudah terkenal dengan jolokan salah satu negara kuasa besar ekonomi dunia, tetapi aktiviti penterjemahan buku-buku ekonomi yang terkini masih dijalankan untuk menimba ilmu-ilmu baharu dalam bidang ekonomi. Di antara buku-buku yang diterjemahkan kepada dalam bahasa Jepun iailah seperti *Economic Valuation of Methods*, tulisan Dr.Edward B.Barbier di terjemahkan oleh Dr. Satoshi Kobayashi. Buku ini sangat berguna sebagai buku rujukan kepada pihak kerajaan, penyelidik dan orang lain yang terlibat dalam aktiviti memuliharkan tanah paya (wetland). Buku ini memperkenalkan cara dan kaedah yang berguna membuat penilaian secara ekonomi terhadap pengurusan tanah paya. *Microeconomic Analysis* (1978) dan *Intermediate Microeconomics* (1987) adalah dua hasil tulisan Hal R. Varian yang diterjemahkan ke dalam bahasa Jepun. *Transforming Traditional Agriculture* (1964) oleh Theodore William Schultz juga diterjemahkan ke dalam bahasa Jepun. Buku ini menerangkan idea penulis bagaimana petani di negara-negara mundur dapat memaksimumkan pengeluaran mereka. Banyak lagi terjemahan-terjemahan buku ekonomi yang dilakukan dan aktiviti terjemahan bahan-bahan daripada Barat ini tidak terhad kepada bidang ekonomi sahaja, bidang-bidang lain juga sedang giat dijalankan.

KESIMPULAN

Usaha-usaha untuk mereformasikan huruf kanji telah diperkenalkan di era Meiji di mana pada tahun 1900 Kementerian Pelajaran Jepun telah memperkenalkan reformasi penggunaan huruf

hiragana standard dan menghadkan penggunaan huruf kanji sebanyak 1200 sahaja untuk kegunaan sekolah rendah. Bertitik tolak daripada perkembangan tersebut pada tahun 1965, kerajaan Jepun telah mengarahkan semua jabatan kerajaan wajib menjalankan reformasi huruf kanji yang telah ditetapkan dan meminta kerjasama daripada pihak swasta turut serta mematuhi arahan tersebut. Arahan ini secara tidak langsung telah menunjukkan betapa besarnya impak reformasi huruf kanji terhadap kelangsungan tamadun tinggi yang ingin dicapai oleh Jepun.

Kerajaan Meiji telah bertekad untuk ‘membaratkan’ negara Jepun dan proses ini dapat dilaksanakan dengan mengimport teknologi Barat untuk proses kelangsungan negara. Dengan itu Jepun berharap dapat bertanding dengan negara-negara Barat dalam semua bidang termasuk bidang sains dan teknologi. Maka dalam proses pembelajaran daripada negara-negara Barat ini, perkataan daripada bahasa-bahasa Barat seperti bahasa Inggeris, Jerman dan lain-lain banyak diperkenalkan kepada bahasa Jepun sebagai perkataan pinjaman yang dahulu menggunakan bahasa Cina. Penyesuaian terhadap perkataan pinjaman itu dilakukan dari segi penyebutan dan penulisan supaya ianya tidak menjadi masalah apabila digunakan nanti. Mana-mana perkataan yang tidak dapat diterjemahkan maka perkataan baharu terpaksa dicipta untuk menjadikan bahasa Jepun lebih sempurna dan lengkap di dalam mengejar impian untuk menjadikan Jepun sebuah negara yang maju dan kuat di dalam segala bidang. Berdasarkan kepada slogan kerajaan Meiji, “Memperkayakan Negara dan Memperkuatkan Tentera” maka aktiviti yang dikhususkan untuk mencapai impian tersebut adalah dalam bidang ekonomi dan ketenteraan. Perkataan pinjaman daripada bahasa Cina banyak dikhususkan kepada bidang sastera dan sedikit sekali untuk menjelaskan bidang-bidang dalam ilmu ekonomi dan sains dan teknologi. Oleh yang demikian kegiatan mencipta istilah ekonomi dan bidang-bidang lain telah dijalankan sehingga kini.

RUJUKAN

1. Albert C.Ganley (1986). *JAPAN: A Short History*. Wayside Publishing, Concord.
2. Bryon K. Marshall (1994). *Learning To Be Modern: Japanese Political Discourse on Education*. Westview Press, Oxford.
3. Edward Beauchamp (1998). *Dimensions of Contemporary Japan. Education and Schooling in Japan since 1945*. Garland Publishing, Inc. New York & London.
4. Lone Takeuchi (1999). *The structure And History of Japanese: From Yamatokotoba to Nihongo*. Pearson Education Limited, New York.
5. M.Rajendran (1998). *Sejarah Jepun*, Aneka buku Sdn. Bhd., Kuala Lumpur.
6. Masanori Moritani (1985). *Teknologi Jepun*. Dewan Bahasa Dan Pustaka, Kuala Lumpur.
7. Najmul Sabiq Khan (1993). *Japanese Experience and Nation-Building In Southwest Asia*. The Japan Times, Tokyo.
8. Roy Andrew Miller (1980). *The Japanese Language*. Charles E. Tuttle Company. Rutland, Vermont and Tokyo.